

**Биир
дойдулаахтарын
кытта көрүстэ ③**

**ЧУРАПЧЫ -
УСПУОРТ ТУОНАТА ④**

**САХА СИРИН АВТОНОМИЯТА
ТӨРҮТТЭММИТЭ
100 СЫЛЫГАР ⑤**

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • [sanaoloh](https://www.instagram.com/sanaoloh)

бээтинсэ кулун тутар 12 > субуота кулун тутар 13 > баскыһыанньа кулун тутар 14 > бэнидиэнньик кулун тутар 15 > оптуорунньук кулун тутар 16 > сэрэдэ кулун тутар 17 > чэппиэр кулун тутар 18

**2021 сыл
Кулун тутар
12 күнэ
бээтинсэ
№ 17
(11770)**

--- СОНУННАР ---

Бэйэ-бэйэни харыстаһыабын!

Аан дойдуга тарбаммыт коронавируснай инфекция билигин да салбанан бара турар. Күнтэ регистратураба, ортотунан, терапевт бырааска ОРВИ-га 15 вызов, оболорго, ортотунан, 12 вызов киирэр.

Диспансеризация, периодической медицинскэй көрүү суруйтарыынан бара турар, онно туспа терапевт быраас үлэлиир. Миэстэбэ тийээн медкөрүү тэрилтэлэргэ, нэһиликтэргэ нэдиэлэбэ иккитэ ытылла турар. ОРВИ-лаабыт пациеннары суруйтарыынан көрөргө күн ангардаан икки бырааһы анаан үлэлэтэбит.

Чурапчы улуунун COVID-19 ыарыыны утары бопсор ыстаап күн бүгүн улууска Киин балыыһаны кытта ыкса үлэлиир.

Чурапчыга бу сылга COVID-19 ыарыыга хаптарбыт киһи уопсай ахсаана 800 –тэн табыста. Үтөрбүтэ – 811, 98,7% тэннэстэ. Билигин балыыһаба 2 ыарыһах эмтэнэр. Хомойуох иһин, барыта 6 киһи олохтон туораата. 484 киһи тастан эмтэниини ааста, бары үтөрдүлэр. Куоракка 41 киһини ытыттыбыт, онтон 38 киһи үтөрдэ, 3 киһи олохтон туораата.

Улууспутугар коронавируснай инфекцияны утары 800 доза вакцина кэлэн оноһулла турар. Күн бүгүн «ГамКовидВак» вакцинаны, бастагы компонентны 763 киһи ылла, 27 киһи ылара хаалла. Иккис компонентны 474 киһи ылла, 320 киһи ылара хаалла.

«ЭпиВак» вакцинаны, бастагы компонентны 6 киһи ылла, 4 киһи ылара хаалла. Иккис компонентны 4 киһи ылла, 6 киһи ылара хаалла.

Билигин улууска эпидемия намтаан турар кэмэ. Ол да буоллар биирдиилээн ыалдьыы тахсыталыы турар. Улууспут дьоно-сэргэтэ! Бары санитарнай нуормалары тутуһан этэннэ аһарыабын, бэйэ-бэйэни харыстаһыабын!

Александра СЕДАЛИЩЕВА,
Киин балыыһа кылаабынай бырааһын тэрийэр-методическай үлэбэ солбуйааччы.

Ил Дархан элбэх оболоох ийэлэри чиистээтэ

Кулун тутар 5 күнүгэр Дьокуускай куоракка Аан дойду дьахталларын күнүн көрсө, элбэх оболоох бастын ийэлэргэ «Ийэ Албан аата» бэлиэни туттарыы үөрүүлээх тэрээһинэ буолла. Элбэх оболоох ийэлэр социальнай статустарын үрдэтэр уонна кинилэри өйүүр, обону иитэргэ ийэ ураты оруолун бэлиэтиир туһуттан манньк бэлиэни сыл аайы Аан дойдутаабы дьахталлар күннэрин уонна өрөспүүбүлүкэтээби Ийэ күнүн бырааһынньыктарыгар сэттэ уонна онтон элбэх обону төрөппүт уонна иппит ийэлэргэ туттараллар. Ол курдук, биһиги улууспутуттан Болугур нэһилиэгин олохтооҕо, 8 оболоох Жанна Кожурова «Ийэ Албан аата» 2-с иистипэннээх бэлиээн наһараадаланна. Мань тэнэ «Ийэ Албан аата» 3-с иистипэннээх бэлиэ 7 оболоох ийэлэргэ – Февронья Андрееваба (Чурапчы), Евдокия Лукинаба (Чурапчы), Оксана Кириллинаба (Хайахсыт), Марина Кривошапкинаба (Хатылы) туттарылынна.

Үөрүүлээх тэрээһиннэ бары наһараадаламмыт ийэлэр ааттарыттан Евдокия Спартаковна Лукина эбэрдэ тылы эттэ.

Улууспут элбэх оболоох ийэлэрин үрдүк наһараадаларынан истинник эбэрдэлиибит!

Марфа ПЕТРОВА.

--- НОВОСТИ РЕСПУБЛИКИ ---

Айсен Николаев рассмотрел механизмы реализации комплексного развития территорий в регионе

Глава Якутии Айсен Николаев 4 марта провёл совещание по вопросам реализации механизма комплексной застройки территории в регионе. Он напомнил, что в прошлом году в стране был принят закон о комплексном развитии территорий, дающий субъектам РФ возможность самим определять территории для комплексного развития.

До принятия закона о комплексном развитии территорий в республике строительство жилья велось по договорам застроенных территорий, которые имели свои отрицательные моменты. Механизм комплексного развития территорий (КРТ) предусматривает, что под данный механизм подпадает вся площадь будущей застройки, при этом он позволяет изымать для государственных и муниципальных нужд земельные участки с расположенными на них объектами недвижимости по их оценочной стоимости. Отдельно предусматривается серьёзная помощь со стороны государственных и муниципальных властей инвесторам в части инфраструктурного обеспечения территории комплексного развития.

Как сообщил первый вице-премьер Кирилл Бычков, сейчас перед региональным правительством стоит задача по приведению в соответствие с федеральным законодательством республиканских нормативных правовых актов и разработке республиканского законопроекта о комплексном развитии территорий. Республиканский закон о КРТ предполагается внести на рассмотрение Госсовета (Ил Тумэн). В настоящее время региональные нормативные правовые акты проходят согласование в уполномоченных органах власти.

Параллельно Минстроем Якутии начата работа по переводу действующих договоров о застроенных территориях на механизм комплексного развития территорий. Например, в настоящее время в городе Якутске имеется 13 действующих договоров развития застроенных территорий, из которых за 2019-2020 годы заключено 9 договоров. Всего по этим договорам планируется снос 208 домов, из которых на сегодняшний день снесено - 19. Об этом сообщил исполняющий обязанности главы города Якутска Евгений Григорьев.

Руководитель Управления архитектуры и градостроительства при Главе РС (Я) Ирина Алексеева отметила, что механизмы комплексного развития территорий также предусматривают создание комфортной городской среды, разработки мастер-планов городов и населённых пунктов республики, требуют качественного пересмотра как градостроительной политики муниципалитетов, так и их территориального планирования.

По итогам совещания Айсен Николаев поручил правительству ускорить работу по перезаключению договоров развития застроенных территорий на механизм комплексного развития территорий. Учитывая, что механизмы КРТ касаются не только жилой застройки, но и строительства социальных объектов, офисной недвижимости, промышленных кластеров.

«Уверен, что реализация механизма КРТ позволит нам ускоренными темпами реализовывать строительные проекты и значительно оживить строительный комплекс, как движущую силу экономики региона», - заключил он.

**Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и
Правительства Республики Саха (Якутия).**

Для снижения риска заболеваемости в Якутии продолжается соблюдение ограничительных мер

За последнюю неделю эпидемиологическая ситуация в республике характеризуется как стабильная. В районах продолжается снижение заболеваемости, а по городу Якутску по количеству выявляемых случаев COVID-19 ситуация стоит на одном месте. При этом для снижения риска распространения коронавирусной инфекции необходимо продолжать соблюдение действующих ограничительных мер: масочного режима, социального дистанцирования, проведение дезинфицирующих мероприятий.

Глава Якутии Айсен Николаев 9 марта провёл очередное совещание Республиканского оперштаба, на котором подчеркнул, что, несмотря на сокращение количества тяжёлых больных, летальные случаи всё же продолжают происходить. Поэтому соблюдение всех ограничительных мер необходимо продолжить, учитывая, что с потеплением начинается сезон ОРВИ и гриппа.

По вакцинации населения Якутия показывает неплохие темпы, особенно активно вакцинация проводится в районах республики. По городу Якутску в праздничные дни прививочная кампания чуть-чуть ослабла, но сейчас работа в этом направлении усиливается, в том числе и по записи населения через портал госуслуг. Ориентировочно после 16 марта в Якутию ожидается поступление ещё около 14 тысяч доз вакцины. Об этом сообщила вице-премьер Правительства Якутии, заместитель руководителя Республиканского оперштаба Ольга Балабкина.

Она отметила, что на 9 марта 2021 года за весь период на территории республики зарегистрировано свыше 32 тысяч случаев заболевания COVID-19, из которых 95,8% заболевших выздоровели. За прошедшие сутки в Якутии выявлено 37 случаев коронавирусной инфекции, в том числе по городу Якутску – 27. При появлении новых случаев заболевания в районах республики местными оперативными штабами принимаются все меры.

Руководитель Управления Роспотребнадзора по РС (Я) Маргарита Игнатьева сообщила, что за прошлую неделю в республике зарегистрировано почти 7,5 тысяч случаев ОРВИ, что выше недельного эпидпорога по республике на 18,4%. Превышение эпидпорога наблюдается среди детских возрастных групп с 3 до 6 лет и среди школьников от 7 до 14 лет.

Она отметила, что в Алданском, Анабарском, Ленском, Мирнинском, Намском, Нерюнгинском, Оймяконском, Усть-Алданском, Усть-Майском, Усть-Янском, Хангаласском районах регистрируется рост заболеваемости в сравнении с предыдущей неделей. По городу Якутску заболеваемость ОРВИ превысила эпидпорог на 14%, в основном прирост идёт среди школьников от 7 до 14 лет. Для стабилизации эпидситуации по ОРВИ необходимо во всех школах и детских садах проводить качественную дезинфекцию, проветривание помещений, термометрию, утренний фильтр и использование санитайзеров.

Что касается коронавирусной инфекции, то за прошлую неделю лабораториями республики проведено 10 249 анализов и процент положительных проб составил – 3,2%. «Это говорит о том, что в целом мы идём на снижение. Но с учётом сезонного роста ОРВИ, считаю, необходимым дальнейшее соблюдение ограничительных мер», - отметила Маргарита Игнатьева.

Соответствующие предложения Главного санитарного врача республики внесёт на рассмотрение Главы Якутии уже в ближайшие дни.

**Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и
Правительства Республики Саха (Якутия).**

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэриттэн

Кулун тутар 1 күнүгэр Ил Дархан өрөспүүбүлүкэбэ бэйэни хааччактаныы эрэсимиин кулун тутар 15 күнүгэр диэри уһатар туһунан ыйаабы таһаарда. Билиннитэ күннэтэ 40-чалыы киһи коронавируһунан ыалдьар, онон инфекцияга хаптарыы тохтуу илик. Ол иһин хааччактаныы эрэсимиэ салҕанар. Арай сымнатыы быһыытынан ыспартыбынай эбийиэктэр кизһээннэ диэри үлэлииллэрэ көнүллэннэ. Бу иннинэ сарсыардатын үлэли турбуттара. Күндүүл сыйларынан, тумуу, грипп ыарыыта эбиллэр туруктаах. Онон мааскалаах сылдьан, бары мизэрлэри тутуһан, бэйэни харыстанар ордук.

Кулун тутар 1 күнүгэр Айсен Николаев Москвага федеральнай министриэристибэлэр, биздэмэстибэлэр салайааччыларын кытары көрсөн, регион социальной-экономической сайдыытын болпуростарыгар үлэлэстэ.

Кулун тутар 2 күнүгэр Ил Дархан Дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин чох салаатын сайдыытыгар ыппыт мунньагар кытынна. Путин чох бырамыысыланна дойду оттугун-энергетикэтин комплексыгар биир тутуах салаа буоларынан, чоһу хостуур регионнар сайдыыларыгар улахан суолталаабын бэлиэтээтэ. 2017 сылтан саҕалаан 400 мөл. тахса туонна чох сылын ахсын хостонор, ол онтон улахан анаара экспорго, сүрүннээн АТР регионугар барар. Экспорт кыабын улаатыннарыы тырааныспар тиһигэр уонна логистикага саналыы сыһыаны ирдиир.

Саха сиригэр 2010 сылтан чоһу хостооһун икки төгүл улаатта уонна 20 мөл.туоннага тэннэстэ. 2021 сылга хостооһун кээмэйэ икки төгүл эбиллэн, 39 мөл.туоннага тиздиллиэ. Оттон 2024 сылга 80 мөл. туоннага диэри улаатыннарар сорок турар. Бу Арасыйага көрдөрүүтүн тупсарыа уонна Австралия кэнниттэн экспорго аан дойдуга иккис миэстэбэ таһаарыа.

Айсен Николаев бэйэтин этиитигэр Саха сиригэр чоһу хостооһунна сана байытар кыамталар кириллэрин эттэ. Ол эрэри Арасыйа тырааныспарга инфраструктурата илинни туһаайыга Саха сирин чох бырамыысыланнаһын үүнэр тэтимиттэн хаалан иһэрин бэлиэтээтэ. Онон сиэттэрэн, Владимир Путин РФ Бырабыыталыстыбатыгар Саха сириттэн чоһу илинни туһаайыга тизийини улаатыннарар сыаллаах БАМ илинни учаастагы кэнэтэргэ эбии этиилэри киллэрэргэ, бырайыагы үбүлээһиннэ механизмы толкуйдуурга соруудах биэрдэ.

Айсен Николаев бу баһыры регионна эрэ буолбакка, бүтүн Арасыйага чох салаатыгар хамсааһыны таһаарыа, экономикага сабыдыаллыа диэн этэр. БАМ суолун кэнэтии суотугар АТР ырыынагар Саха сирин чоһун экспорго таһаарыыны улаатыннарар. Нолуоктан киири 2024 сылга 6 төгүл, ол эбэтэр 40 млрд солк. диэри эбиллэрэ сабаҕаланар, Саха сиригэр бу салаага үлэлээччи ахсаана 2024 сылга диэри икки төгүл, ол эбэтэр 21 тыһ. киһиэхэ диэри элбэс.

Кулун тутар 3 күнүгэр «Хуа Но Э Сян» диэн Кытайга Арасыйа эргизин хампаанньатын кытта бииргэ үлэлээһиннэ Айсен Николаев бу хампаанньа дириэктэрдэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлин Артем Шарову кытта дуогабар түһэристэ. Онно олоһуран, Кытай ырыынагар Саха сирин тэрилтэлэрин бородууксуйаларын уонна өнөлөрүн таһаарыы буолуо. Ил Дархан бу сөбүлэһии суолталаабын, өрөспүүбүлүкэбит хостонор баайтан ураты атын бородууксуйаны экспорго таһаарыыга, Кытайдан инвестицияны тардыыга үлэлэхэргэ интэриэстээбин биллэрдэ.

Кулун тутар 4 күнүгэр Арасыйа Бэрэсидьиэнин граны пундата уопастыбаннай тэрилтэлэри өйүүр сыаллаах регионнар бырагыраамыларын үбүлээһиннэ эбии үп көрөр сыаллаах куонкуруһу биллэрбитэ. Субъектар ортолоругар ытыллыбыт бастакы куонкурус түмүгэ табыста. Уһук Илин уокуругар бастын көрдөрүүлээгинэн Саха сирэ ааттанна уонна регионнартан биир ботуччу сууманы - 41,9 мөл.солк. үбүлээһини ылар буолла. Бу үп-харчы быйылгы сыллаабы Ил Дархан граныгар ытыллар иккис өрөспүүбүлүкэтээби куонкурус үбүлээһинигэр эбии көмө быһыытынан ытыллыа. Норуоттан тахсар бырайыактары өйөөһүнгэ быйыл Ил Дархан граныгар куонкурус саас биллэриллэ. Былырын Улуу Кыайыы 75 сылыгар уопастыбаннай тэрилтэлэри өйүүр сыаллаах Ил Дархан граны ылыы иһин бастакы куонкурус ыам ыйын 9 күнүгэр биллэриллэбитэ. Ол көрүүгэ улуустартан, куораттан 250-тан тахса бырайыак кыттыбыта. Түмүгүн атырдыах ыйыгар таһаарбыттара. Эксперттэр быһаарыларынан 43 НКО кыайылаах тахсан, Ил Дархан граныгар тиксэн, үбүнэн көмө ылбыттара. Быйылгы куонкурус туһунан сийилии One click Yakutia (yakutia.click.ru) сайтан билсизэххитин сөп.

Кулун тутар 4 күнүгэр Айсен Николаев регионна территорияны кэлимник сайыннарыы (ТКС) механизмын олоххо киллэриигэ сүбэ мунньах

ытта. Кини былырын сана федеральнай сокуон ылыллыбытын, онно сөп түбэһиннэрэн, субъектар кэлимник сайдыы территориятын бэйэлэрэ быһааралларын санатта. Онуоха кэлимник сайдыы территориятыгар тутуу барыахтаах сирэ-уота бүтүннүү киирэр. Онон судаарыстыбаннай, муниципальнай наадыыыга хамсаабат баайдаах-дуоллаах эбийиэктэрдээх сир учаастактарын ылар бырааптаахтар. Судаарыстыба, муниципалитет өттүттэн инвестордарга көмө оһоһуллар. Билигин регион Бырабыыталыстыбата федеральнай сокуонна регион нурмаламмыт правовой акталарын сөп түбэһиннэриигэ уонна ТКС туһунан сокуону оһорууга үлэни ытар. Тутуу министриэристибэтэ тутуллубут сир-уот дуогабардарын ТКС механизмыгар көһөрүүгэ үлэни саҕалаабыт. Холобур, билиннитэ Дьокуускайа итинник 13 дуогабар баар. Бу дуогабарынан 208 дьыэ көтүрүллүөхтээх, билиннитэ 19 дьыэ көтүрүллүбүт. Айсен Николаев мунньах түмүгүнэн Бырабыыталыстыбага дуогабардары хаттаан түһэри үлэтин түргэтэтэргэ соруудахтаата. Бу олорор дьыэни эрэ буолбакка, социальной эбийиэктэри, офис дьыэлэрин, бырамыысыланнас кластердарын таарыйарын эттэ. ТКС механизма бырайыактары олоххо киллэриини тэтимирдэргэ көмөлөөх буолуо.

Кулун тутар 5 күнүгэр Ил Дархан үөрүүлээх быһыыга-майгыга элбэх оһолоох ийэлэргэ судаарыстыбаннай наҕараадалары туттарда. «Киһини төрөтөн, улаатыннарар таһаарыы — бу дьол уонна улахан эппизитинэс. Бүгүн биһиги ийэ буолууну, оһо төрөөһүнүн күүскэ өйүүбүт. Былырын оһолоох ыаллары өйөөһүнгэ анаан 2,5 төгүл элбэх үп-харчы көрүллүбүтэ. Биһиги ийэлэр оһолорун сөптөөх усуллубуйага иитэн-үөрэтэн таһааралларыгар анаан бары күүспүтүн ууруохпут», — диэн Айсен Сергеевич бэлиэтээтэ. Итиэннэ Дьахталлар аан дойдутаагы күннэринэн өрөспүүбүлүкэ кэрэ анаардарын ис сүрэхиттэн эбэрдэлээтэ.

«Ийэ албан аатын III истиэпэнэ» бэлиэ 23 ийэбэ туттарылынна. «Ийэ албан аатын II истиэпэнэ» бэлиээнэ абысоһолоох-Чурапчы Мындабаайыттан Жанна Кожурова, Үөһээ Бүлүү Хомустаабыттан Татьяна Обоева, Уус Алдан Дүлсүнүттэн Санина Соловьева, «Ийэ албан аатын I истиэпэнэ» бэлиээнэн Уус Алдан Чараньыттан 9 оһолоох Айталипа Макеева наҕараадаланылар. Ийэлэр ааттарыттан Евдокия Лукина Ил Дарханга элбэх оһолоох ыаллары куруук өйүүрүн иһин махтанна.

Кулун тутар 6 күнүгэр быйыл өрөспүүбүлүкэбэ аан бастаан Табаһыт күнэ бэлиэтэннэ. Ил Дархан бэйэтин эбэрдэтигэр Саха сирин табаһыттараккүстээх санаалаах, тулуурдаах, үлэһит дьон буолалларын, кинилэр үлэлэрэ улахан күүһү, сыраны эрэйэрин, ол иһин бу хайысханы ис-иһиттэн билэр, төрүт дьарыгы дьин өйдүүр, көс олоһу билэр, тутуһар дьон эрэ кыайа-хото туталларын бэлиэтээн эттэ. Билигин өрөспүүбүлүкэбэ 106 ыстаадага 1200-тэн тахса киһи үлэлиир, таба ахсаана 155 тыһыынчаттан табыста. Өрөспүүбүлүкэбэ таба иитиитигэр, племенной үлэбэ, мэчирэнг сирин харыстааһынна, адырба кыылтан дьыэ кыылын-сүөлүн харыстааһынна судаарыстыба өттүттэн өйөбүлгэ болҕомто ууруллар. Таба иитиитин сайыннарыыга удьуор общиналар улахан кылааттаахтар. Эдэр табаһыттары өйөөн, ааспыт сылтан өрөспүүбүлүкэбэ «Эдэр табаһыт» диэн бырагыраама олоххо кирибитэ. 35 саастарын ситэ илик табаһыттар 1 мөл. солк. дьыэ атылаһарга эбэтэр туттарга анаан ылар кыахтаннылар. Былырын көмө харчыны 11 эдэр табаһыт ылбыта. Тыа хаһаайыстыбатын салаатынан ыстаадаларга олорорго уонна үлэлииргэ сөптөөх усуллубуйаны тэрийэргэ утумнаах үлэ ытыллар: табаһыттар баазалара, таба тутар харааллар тутуллаллар, хаарынан, уустук сирдэринэн айанныыр тизхирикэ атылаһыллар. Туспа болҕомто чуум үлэһиттэригэр ууруллар.

Бу күн Ил Дархан Томпо улуһун Тополинайыттан Вениамин Баишевка Василий Кладкин аатынан Судаарыстыбаннай бириэмийэтин аныыр туһунан ыйаах таһаарда. Вениамин Григорьевич «Томпо» тыа хаһаайыстыбатын кэпэрэтибин 1 №-дээх ыстаадаатын биригэдьиэрэ. Кыра эрдэбиттэн ыстаадага такайыллыбыт удьуор табаһыт, 1981 сыллаахха оһуоланы бүтэриэбиттэн дьарыктанар. Билигин ыстаадагыгар 1230 табалаах. 2001 сылга Баишевтар дьыэ кэргэн бастын көс ыал аатын ылбыта. Кини - СӨ тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ. Баишевтар төрөт оһолоохтор. Улахан уол төрөппүттэрин кытта бииргэ үлэлэхэр, Арасыйа күрэхтэрин кыайылааҕа. Кыыстара Наталия Москватаагы гражданскэй авиация техникескэй университетин бүтэрбитэ, билигин табаһыт-чуум үлэһитэ, эмиз дьонун кытта үлэлиир. Баишевтар үүнэр көлүөнэбэ бастын холобурга сылдьаллар. Айсен Николаев Вениамин Григорьевичка уонна бары табаһыттарга уустук үлэлэригэр ситиһини баҕарда, төрүт дьарыгы сайыннаралларын иһин махтанна.

Кулун тутар 6 күнүгэр Айсен Николаев үгэс быһыытынан Дьокуускай куорат эбийиэктэригэр сырытта. Бу сырыыга суолу өрөмүөннээһини уонна хаары тизээр, мунньар полигон үлэтин бэрэбиэркэлээтэ. Окружной шоссега Жорнической уулуссаттан Бүлүү тыраагар диэри учаастакка хапытаалынай өрөмүөнү «Дорстрой» ХЭТ ыта сылдьар. Быйыл хаһаанньытааҕар да улахан былаан - киин куоракка 48 км усталаах суолу-иһи онорор сорок турар. Ил Дархан бэлиэтээбитинэн, бу сана үйэ бастакы уон сылыгар өрөмүөннэммит уулуссалардааҕар икки бүк элбэх. Ол курдук, Окружной шоссе хас биридди өттүгэр иккилии балаһалаах буолуо. Суолу өрөмүөннээһиннэ «Куттала суох уонна хаачыстыбалаах автомобильнай суол-иис» национальнай бырайыагынан 832 мөл. солк. үбүлээһин көрүллэр. Бу учаастак 4,2 км. уһуннаах буолар. Былырын сир болотунатын кэнэппиттэр. Бүлүү тыраагар эргимтэтэ кэнэтиллиэ. Ил Дархан 2021 сылга сүрүн эбийиэккэ үлэ түмүктэниэ, чугастаагы кэмнэ атын уулуссаларга үлэ саҕаланыа диэн ыйда.

Кулун тутар саҕаланыытыттан киин куорат коммунальщиктара күстээх эрэсимиэнэ көстүлэр. Айсен Николаев этэринэн, куорат салалтата хаары таһыыны быйыл болдьоһор саҕалаабыт. Чааһынай территориялартан хаары ыраастаан тизээлэрин бэлиэтээтэ. Номнуо былырынныгы сыллааҕар элбэх хаар таһыллыбыт. Бу үлэ салҕаныа, онон ааспыт сылга курдук ууга барыы бэлиэтэниэ суоҕа диэн регион баһылыга эттэ.

Маны сэргэ куорат дьаһалтата ОДКХ, энергетика министриэристибэтин кытары Роспотребнадзор сэрэтиитин туоратыыга үлэлэхэр. Сокуонунан хаары чөмөхтөөһүн полигонун сорбото бетон бүрүйүүлээх буолуохтаах. Билигин бырайыак-смета докумуона оһоһуллан, сөптөөх үп көрүллэн, бу өттүгэр үлэ барыа.

Кулун тутар 6 күнүгэр регион баһылыга 203 микро-оройуонна үөрэх эбийиэктэрин көрдө. Айсен Николаев «Звездочка» уһуяанна уонна сана үлэбэ кириэхтээх гимназияга сырытта. Билиннитэ уһуяан эбийиэгин бэдэрээччитэ—«Сахастрой 2002» ХЭТ надзор уорганнарын ирдэбиллэринэн оһоһуллубут сэрэтиилэри туоратыыга үлэ ыытан, уһуяан чугастаагы кэмнэ оһолору көрсөргө бэлэм. Бу атыттартан ураты, доруобуйаларыгар хааччактаах оһолорго анаан тутуллубут куоракка бастакы уһуяан буолар. Үс тыһыынчаттан тахса кв.м. иэннээх, 240 миэстэлээх туох-баар аныгы усуллубуйа көрүллүбүт.

«Глобальной үөрэхтээһин киинэ» диэн ааттаах сана гимназияга муус устартан 1 кылааска оһолору ылыыга сурутуу саҕаланыа. Итиэннэ лицензия докумуонун толорбуттарын кэннэ бары кылаастарга оһолору сүүмэрдээһин саҕаланыа. Үс мэндизмэннээх эбийиэк 360 миэстэлээх, 25 кабинеттаах, икки ыспартыбынай былаһааккалаах. Айсен Николаев этэринэн, сана үөрэх тэрилтэтэ балабан ыйын 1 күнүгэр аһылынабына, 203 микро-оройуонна оһолору үөрэбинэн хааччыыы кыһалбата быһаарыллыа.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкиретээрэ.

Биир дойдулаахтарын кытта көрүстэ

Бары билэрбит курдук, «Пугало» диэн Амматтан төрүттээх режиссер Дмитрий Давыдов үһүлбүт киинэтэ «Кинотавр» Арасыйытаабы 31-с бэстибээлгэ 2020 с. кылаабынай бириини ылбыта.

Кулун тутар 9 күнүгэр Айылгы НАДЬ биир дойдулаахтара бу бэстибээлгэ «Бастын дьахтар оруола» үрдүк ааты ситиспит, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улуунун Болугур нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха эстрадатын тыйаатырын солистка Валентина Николаевна Романова-Чыскайырай айар кизэһэтэ буолан ааста. Кыттыыны ыллылар: этно-ырыаһыт, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, Аан дойду таһымнаах виртуоз хомусчут Юлиана Кривошапкина, муусукаалынай колледж преподавателэ, импровизатор-хомусчут Болтоноттон төрүттээх Артур Семенов

Валентина Романованы «Ааспыт ааспат амтана» сахалыы сериалга Дуна оруолун итэҕэтиллээхтик арыйбытын билэбит. Оттон «Пугало» киинэни көрбүт дьон санаалара араастаһылаах буолбуттун киһи соһуйбат. Ол гынан баран, сүрдээх дириг ис хоһоонноох, психологическай, таайтарылаах түгэннэрдээх киинэни идэтиибит улахан кириитиктэр үрдүктүк сыаналаабыттара.

Бу бэлиэ тэрээһини «Айылгы» НАДЬ тэрийэр отделын салайааччы, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ Иван Бушков иилээн-сабалаан, истин кэпсэти кизбинэн ытта.

Тэрээһингэ улууспут дьаһалтатын баһылыга Андрей Ноговицын, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, дьаһалта баһылыгын солбуйааччы Николай Аммосов кыттыыны ыллылар. Ытыс тыаһынан добуһуоллаах Валентина Николаевна «Улуус сайдыытыгар үтүөлэрин иһин» бэлиэ III истиэпэнинэн наҕараада уонна убаһа сэртификэтэ туттарылынна.

Култуура салалтатын начаалынньыга Дмитрий Попов 90-с сылларга рок бэстибээллэргэ Валентина Романованын алтыһыларын иһирэхтик ахтан баран, улууспут култууратын үрдүк наҕараадатын—

үрүн көмүс бэлиэлээх Бочуотунай грамотаны, уонна убаһа сэртификэтин туттарда, Болугур нэһилиэгин дьаһалтата «Нэһилиэк сайдыытыгар кылаатын иһин» бэлиэни, 100 000 - лаах сэртификэти; аҕатынан эһэтин дойдуттан, Одьулуунтан нэһилиэк баһылыга Людмила Ефремова, Норуот айымньытын исписэлиһэ Надежда Потапова, чугас аймахтара, Чурапчы нэһилиэгэр олорор мындаһаайылар эбэрдэ тылларын эттилэр, өйдөбүннүк бэлэхтэрин туттардылар.

Валентина Николаевна бу ситиһиитигэр улахан оруолу оонньообут, дьоллоох оҕо сааһы бэлэхтээбит төрөппүттэригэр — Александра Федоровна, Николай Васильевичка махтанна. Долгуйан туран, бу киинэҕэ үһүлларыгар сүбэлээбит, ыарахан ыарыттан туораабыт кэргэнин Станислав Александрович Парфеновы ахтан аһарда.

Эбэрдэ тылы этээчилэртэн Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын үтүөлээх үлэһитэ Валентина Пинигина манньк эттэ: «Эн айылҕаттан бэриллэбит ырыаһыт эрэ буолбатаххын — мындыр өйгүнэн-санаабынан, кизэник хабаан толкуйдуур дьобургуна, бүтүн дойдубутун сайыннараар бырайыакка кыттан, чулуулар ахсааннарыгар кирибиккинэн, алаһа дьэһи бэйэ кыабынан араҥаччылаан, дьоллоох-соргулаах олобу түстүбүт диэн ыгырдыт, эн олоххо дьулурун, тапталын сүдү күүһүнэн айар үлэбинэн сахан дьонугар тириэртин, ону биһиги ылынныбыт, биһирээтибит!»

«Кинотавр» кэнниттэн «Пугало» киинээн Валентина Николаевна Норвегияҕа «Тромсье» бэстибээлгэ «Вера в кино» анал бириһинэн, Владивостокка «Меридианы Тихого» бэстибээлгэ көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ситиспитин бэлиэтээн аһар наадалаах.

Чурапчылар кыыспытыгар айылҕаттан бэриллэбит талаанынан өссө үрдүк ситиһиилэргэ кыырайа көтөрүгэр баҕарыабыт.

Варвара ПОПОВА,
СӨ суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ.

Чурапчылар – Эксиэли «Хаар айанын» кыайыылаахтара!

Бу күрэхтэһиигэ уолаттарбыт чаччы да улахан кылаастаах суоппардар буолалларын өссө төгүл толору дакаастаатылар.

Быйылгы Эксиэли хочотугар ытыллыбыт «Хаар айан-2021» Чурапчы уолаттарыгар кыайыы өрөгөйдөөх буолла! Ол курдук, дьон бары сэргиир «Маруся» экипаж үс көрүннэ субуруччу кыайан, үс төгүл кыһыл көмүс мэтээли иилинэн (састаап Иван Варламов) түмүккэ легендарнай «Тойота королла» массыына хаһаайынынан буолла. Баанньа — бойобуой дьайыы бэтэрээнэ Иннокентий Варламов төрөппүт уола буолар.

Аҕыйах хонуктаагыта Таатта Дьэбдиргэтин Кубогун хаһаайынара «Мустанг» экипаж (састаап Афанасий Назаров, Илья Пестряков) «Супер круговой экстрим» сүүрүүгэ кыл мүчү хаалан, бочуоттаах боруонса мэтээлгэ тигистилэр. Бу сүүрдүү киһини улаханник дьулатар, маассыыналар бэйэ-бэйэлэрин кытары хаарыйсылаах, үтүрүйсүүлээх, норуokka судургутук быһааран эттэххэ, «дьийкэй» суолга-иискэ массыынанан мун кыабын, тус сатабылгын көрдөрөр күрэх буолар. Онон Илья Пестряковтаах хорсун быһыыны көрдөрдүлэр.

Андрей Листиков салалталаах «Сайсар» экипаж хас эмэ көрүнүнэн ситиһиилээхтик кыттан, холобур, «Экстрим» гонкаҕа үрүн көмүс мэтээли ыллылар, итиэннэ уопсай түмүккэ мунутуур кыайыылаабы быһаарыыга үһүс миэстэ буоллулар.

Онон Чурапчы уолаттара бу уустук, тизхиныкэҕэ улахан ороскуоттаах, алдьанылаах устуорт көрүнэр улуустарын аатын чизэстээхтик көмүскээбиттэринэн өссө төгүл эбэрдэлибит!

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Хатылыга сонун күрэх ыытылынна

Кулун тутар 6 күнүгэр Хатылы нэһилиэгэр «Автоледи-2021» диэн бэрт сэргэх, сонун күрэх буолла. Бу күрэх «Ситим» Хатылытаабы НАДЬ тэрийэн ытта.

Массыынаны ытар кэрэ анаардар биэс түһүмэбинэн күрэхтэстилэр. Ол курдук, кыттааччылар бэйэлэрин билиһиннэрдилэритиэннэ суол быраабылаларын төһө билэллэрин көрдөрөн,

ыйытыктарга хоруйдаатылар. Маны сэргэ массыына сапчаастарын, мааркатын билиигэ, бастакы сунал көмөнү онорууга, массыынаны кизгэртиигэ куоталастылар. Салгыы массыынаны «змейканан» салайан ытытыга, гарааска киллэриигэ уонна «Параллельнай парковкаҕа» туруорууга күөн көрүстүлэр.

Тынааһыннаах күрэх түмүгүнэн I-кы миэстэ Сахаайа Пинигина, II-с миэстэ Елена Петрова, III-с миэстэ Алгыстаана Федорова буоллулар. Кыайыылаахтар бары грамотанан уонна сыаналаах бириистэринэн наҕараадаланнылар.

Дьүүлүүр сүбэ уопуттаах суоппардар — «Аргыстаана» автоледи түмсүү салайааччыта Ирина Кривошапкина, Саргылаана Харитонова уонна Ньургуйаана Дьячковская үлэлээтилэр.

Дьүүлүүр сүбэ кылаабынай эспиэрэ Ирина Кривошапкина бу тэрээһин бары успуонсардарыгар: «Ипсум Гайа» түмсүү эр дьонугар, «Аргыстаана» түмсүү чилиэннэригэр, Чурапчытаабы суолга сэрэхтээх буолуу судаарыстыбаннай иниспиэксийэтин отделыгар уонна Хатылы нэһилиэгин эр дьонугар махталын тиэрдэ.

Ити курдук, улууска бастакытын суоппар дьахталларга аналлаах күрэх үрдүк таһымнаахтык ыытылынна. Интэриэһи тардар күрэх үгэскэ кубулуйан сылын аайы ытылла турарыгар баҕарыабыт.

Марфа ПЕТРОВА.

ЧУРАПЧЫ - УСПУОРТ ТУОНАТА

Чурапчы улуунун успуорка салаатын "Сага олох" хаһыакка тахсар анал сыһыарыыта

Чурапчыга "Шайбу-шайбу!" диэн хаһыы дуорайда

Чурапчы нэһилиэгэр Ленин аатынан киин болуоссакка оноруллубут катокка Чурапчы уонна Дьокуускай куорат хоккейга сүүмэрдэммит хамаандалара иккис төгүлүн табаарыстыы көрсүһүллэрэ буолла. Көрөөччүлэр ортолоругар өтөрүнэн иһилибэтэх „Шайбу-шайбу!“ хаһыы дуорайда.

Устуоруйа быһыын сэгэтэн көрдөххө, Чурапчыбыт улуунугар 80-сылларга хоккей оонньуута санардыы үөскээбит кэмигэр, убайдарбыт: Николай Местников (вратарь), Эдуард Герасимов (хапытаан), Василий Макаров, Иннокентий Мишкин, Владимир Монастырев, Данил Попов, Федор Местников, Александр Монастырев, Никифор Захаров, Гоша Герасимов, уо.д.а., ону таһынан Афанасий Алексеев уонна Александр Местников оонньоочу тириэньэр быһыытынан сылдыбыттара. Оччолорго Александр Местников күрэхтэһиилэргэ бэйэтэ

суоппардыыра. Санатан этэр буоллахха, Александр Местников оччолорго «Якутсельстрой» биир чулуу суоппардарыттан биридэстэрэ, чөмпүйүөн суоппар этэ.

Билинни састаапка Чурапчы хамаандатыгар: Олег Варламов, Альберт Собакин, Виктор Илларионов, Гаврил Татаринов, Петр Слепцов. Оттон утары Дьокуускай куорат хамаандатыттан Андрей Захаров, Петр Новгородов, Алексей Сергеев, Александр Данилов, Евгений Винокуров киирэн, оонньууну бэрт кимиилээхтик саҕалаатылар.

Табаарыстыы көрсүһүү үөрүүлэх чааһыгар Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев уонна кинини солбуйааччы Алексей Бурцев эбэрдэ тылы эттилэр. Владимир Дмитриевич успуорт кыһынны көрүннэригэр улуус федерациятын бэрэссэдээтэлин быһыытынан, нэһилиэккэ катогу онорууга сыраларын ууран үлэлэспит „Хатан“ ХЭТ

генеральной дириэктэригэр Семен Собакинна уонна үлэһиттэргэ махтал суруктары туттарда.

Нэһилиэк дьаһалтата бу сааскы күннэргэ дьон-сэргэ сынньанарыгар анаан, маннай, киин болуоссакка катогу онорторбута. Ол кэнниттэн Поликарп Бараксанов аатынан сынньалан пааркатын сааскы үлэтин аспыта. Ону сэргэ улууспутугар хоккей оонньуутун көбүлүүр сыаллаах табаарыстыы көрсүһүүнү бэрт сэргэхтик тэрийдилэр.

Күрэхтэһии түмүгүнэн ыалдьыттарбыт Дьокуускай куорат сүүмэрдэммит хамаандата 2:1 ахсаанынан кыайан, Кубок хаһаайынынан буоллулар. Чурапчы улуунун хамаандата күрэхтэһииттэн элбэх үөрүйэби инэринэн, салгыы даҕаны бу көрүннэ дьарыктаныхтара турдаҕа.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Борцы из Чурапчи, Сунтара и УОР взяли по два золота первенства Якутии

С 4 по 5 марта в спорткомплексе «Дохсун» проходит первенство Республики Саха (Якутия) по вольной борьбе среди юношей памяти Николая Николаевича Тарского. На ковре борются борцы 2004-2005 г. рождения. Спортсмены в первый день разыграли медали в шести весовых категориях до 42, 48, 55, 65, 80 и 110 кг.

В категории до 48 кг состоялся сунтарский финал. В противостоянии Юрия Винокурова и Айсена Кириллина по последнему действию схватку выиграл Винокуров (4:4). Примечательно, что бронзовые медали в этой категории достались борцам из Чурапчи.

В весовой категории до 55 кг было заявлено наибольшее число участников – 42 борца. Но в финал уверенно пробившись два лидера Артем

Слепцов из Чурапчи и воспитанник Училища олимпийского резерва Николай Охлопков. Схватка двух опытных и перспективных борцов Якутии стала украшением первого дня турнира. По баллам победу одержал Слепцов.

В весе до 65 кг неоспоримым победителем стал уроженец Нюрбинского района, а ныне воспитанник УОР Иннокентий Бабаранов. Все свои схватки Бабаранов выиграл со счетом 10:0, в том числе и финальный поединок у Вячеслава Слепцова из Намского улуса.

В категории до 80 кг победил Ян Егоров из Чурапчи и принес своей команде второе золото в копилку.

Ну а в самой тяжелой весе до 110 кг безоговорочную победу праздновал Ньургун Чукров – внук легендарного борца народа Саха Захара Чукова и родной сын именитого борца, а ныне мэра города Среднеколымск Николая Чукова.

Чуков-младший провел на ковре три схватки и во всех одержал досрочные победы. Впрочем, 16-летний юноша в третий раз выиграл первенство республики в своем возрасте. Его рост 190 см, вес 97 кг. Но мы надеемся, что он может еще вырасти, еще прибавить не только в весе, но и в мастерстве.

Победители и призеры первого дня соревнований:

42 кг: 1. Виктор Иванов (Сунтар), 2. Юрий Винокуров (Якутск), 3. Айсен Иванов (Чурапча), 3. Алексей Самсонов (Виллюйск)

48 кг: 1. Юрий Винокуров (Сунтар), 2. Айсен Кириллин (Сунтар), 3. Алексей Яковлев (Чурапча), 3. Артур Дьячковский

55 кг: Артем Слепцов (Чурапча), 2. Николай Охлопков (УОР), 3. Петр Гуляев (С-Колымск), 3. Эдуард Попов (Чурапча)

65 кг: 1. Иннокентий Бабаранов (УОР), 2. Вячеслав Слепцов (Нам), 3. Александр Кузнецов (Виллюйск), 3. Андрей Румянцев (У-Алдан)

80 кг: 1. Ян Егоров (Чурапча), 2. Семен Ксенофонов (В-Виллюйск), 3. Саян Никитин (М-Кангаласский), 3. Вадим Чеботарь (Чурапча)

110 кг: 1. Ньургун Чукров (УОР), 2. Тит Федоров (В-Виллюйск), 3. Ньургун Багыганов (Якутск), 3. Максим Алексеев (Виллюйск).

Петр Бабиченко улахан ситиһиитэ

Чэпчэки атлетика ыспарсымыаннара сылтан ордук улахан күрэхтэһиини күүттүлэр. Ааспыт ыйга, олунньу 27-28 күннэригэр Дьокуускай куорат «Триумф» успуорт комплексыгар СӨ кыһынны чөмпүйүннээтэ сабыылаах эрэсимиинэн ытытылынна.

Уопсайа 23 хамаанда, 94 кыттааччы чэпчэки атлетика 12 көрүнэр куоталастылар. Күрэхтэһии кылаабынай судьуйатынан, бэйэтин кэмигэр биир күүстээх стайер Сергей Гуляев үлэлээтэ.

Күрэхтэһии төһө даҕаны көрөөччүлэрэ суох, итиэннэ сорох күүстээх ыспарсымыаннар араас тас дойдуларга күрэхтэһиигэ сырытталлар, киирсии тыһааһыннааҕа тутта биллибитэ.

Бу чөмпүйүннээккэ биһиги улууспутттан Василий Яковлев аатынан Кытаанах орто оскуолатын физкультуураҕа учуутала, сахалыы ыстанаҕа СӨ успуордун маастара, 7,21 сөк көрдөрүүлээх Петр Бабиченко өрөспүүбүлүкэ чөмпүйүөннэрин – Бүлүү быһыын Айаал Иванову, Ленскэй куорат ааттаабын Валентин Иванову ыраабынан куоһаран, чөмпүйүөн үрдүк аатын ылла. Чурапчылар Абыттан төрүттээх көмүс күтүөппүт Бүөккэ итинэн эрэ тохтоон хаалбакка, уһуну ыстаныыга 6м 81см түһэн, үрүң көмүс мэтээли ылары ситистэ.

“Мин саҕа дьыл бырааһынньыктарын кэнниттэн күүстээх эрчиллибин саҕалаабытым. Чурапчы үнүстүүтүн тириэньэрэ Иннокентий Посельскай соруудабынан дьарыктанабын. Пандемиянан сибээстээн, хомойуох иһин, Кытаанахпыттан ханна да айаннаабаппын. Сүрүннээн штангаҕа эрчиллэбин. Урукку сылларга манньк көрдөрүүлэммэтэбим, ол аата сөптөөхтүк эрчиллибит эбиппин дии саныыбын. Наһаа өр дьыһэ олоһор сылаалаах эбит, хата күрэхтэһиини көнүлүлээн, тыыммын таһаардым”, – диэн Петр Бабиченко күлэ-үөрэ кэпсири.

Сыһыарыыны бэлэмнээтэ Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

10 БУОЛАС ДЬАДАНЫЛАРЫН КЭМПИРИЭНСИЙЭТЭ

Чурапчыбыт киин болуоссатыгар 1921с. уон буолас дьадаһыларын кэмпиринсийэтигэр М.К.Аммосов сүүрэн-көтөн, Ленинтэн суруйтаран ылан ыыппыт харда тэлэҕирээмэтэ саха норуотугар өйдөбүннүк буолан турар. "Улуу сирдыт Ленин улахан суолтаны ууран, Чурапчыга ыытыллыбыт кэмпиринсийэбэ саха норуотун аатыгар эбэрдэ ыыппыта", - диэн кырдыабыс көлүөнэ дьон олус кизэн тутта кэпсиппэлэр, ахталлара. Ол эрэри хайдах дьон сылдыһытын хаартысканан күлүктэрин бу үүммүт сылга дизри олох көрө иликпин. Электроннай да ситимнэ кириэн булбаккын. Ол иһин мун саатар, бэйэм көрдүүм, кэмпиринсийэ буолбута быйыл 100 сыла туолар диэн сорук туруорунан, чугас улуустарбар эрийэн, ирдээн-тордоон, наадалаах дьоммун син булдум. Мин курдук билбэтэх-көрбөтөх, аанньа истибэтэх дьонно анаан, ол улахан событие туһунан сырдатыхпын баҕарабын.

Саха сиригэр Ыраахтааҕы былааһын сууллары кэнниттэн сана олобу тутууга араас хайысхалаах өй - санаа мөккүөрү сабаллан барбыта. Биһиги Чурапчыбытыгар 1921 с. олунньу 2 күнүгэр биэс буолас дьадаһыларын кэмпиринсийэтигэр ыытыллыбыта. Итинтэн сизэттэрэн, муус устар 7 күнүттэн 17 күнүгэр дизри 10 буолас дьадаһыларын иккис кэмпиринсийэтигэр оччолорго саамай улахан тутууга танара дьыитигэр буолан ааспыта. Кэмпиринсийэ Чурапчыга ыытыллыбыта бэйэтэ эмиз ураты суолталааҕа. Өрүс уна энээрин үлэһиттэрэ сана былааһы олохтоонунна кимнээбэр да эрдэ уонна күөскэ туруммуттара. Манна кылаас охсуһуута ордук сыгырхайбыта. Амма, Таатта, Чурапчы, Мэнэ Сэбиэскэй былаас политикатын ордук өйүлүлэрэ. РК(б)П губбюрота уонна губревком итини учуоттаабыттара. Муус устарга ыытыллар кэмпиринсийэбэ чурапчылар улаханник бэлэмнэммиттэрэ. Кыһыл танаска уоттаах-төлөнөөх революционнай ыгырыылар тыллара суруллубута. Танара дьыитин үрдүгэр кыһыл былаах сааскы тыалга тэлибери кыыспыта. Мунньахтыыр саала кэтэбэр олохтоох худуоһунньук И.Сивцев-Мыттыыкы уруһуйдаабыт улуу сирдыт Ленин мэтириэтэ ыйаммыта. Үгүстэр сирдыт сырдык мичээрин, чабылхай сүүһүн онно эрэ көрбүттэрэ. Манна 1-кы Амма, 2-с Амма, Таатта, Боотуруускай, Мэнэ, Дүпсүн, Байаҕантай, Уус Маайа, Петропавловскай, Бороҕон улуустарыттан 254 быһаарар куластаах уонна балачча элбэх күбэ куластаах дэлэгээттэр - 300-чэкэ киһи лыык курдук симиллбиттэрэ. РК(б)П Губбюротуттан кыра омуртары дьаһайар отдел сэбиэдиссэйэ С.В.Васильев кэмпиринсийэни аһыллыбытынан аахпыта. Саала бүтүннүү сүһүөгэр туран, сахалыы тылынан "Интернационалы" ыллааһын ньиргиппитэ. Ол кэнниттэн трибунаба Тааттаттан дэлэгээт Константин

Алексеевич Сокольников тахсыбыта. Кини кэмпиринсийэ бочуоттаах бэрэссэдээтэлинэн революция сирдытин В.И.Ленини туруорбута уонна тэлэҕирээмэ ыыппытара. "Үйэлэр тухары улугурубут уутуттан уһуктан, үөрэбэ суох харана сабардаабыт куһаҕан олохтон Эн салалтабынан кыйаһылаах тахсыахпыт, итиэннэ Эйигин, Владимир Ильич, өр сыллар усталарыгар салайааччы быһыытынан көрө сылдыһахпыт диэн эрэнэбит. Туругурдун, өй гигана, аан дойду революциятын сирдытэ, табаарыс Ленин!" диэн ис хоһооннооҕо. Онуоха мустубут дьон бары сүһүхтэригэр туран ытыс таһыммытара.

Сокольников Константин Алексеевич (1890-1942) кэмпиринсийэбэ бэрэссэдээтэли солбуйааччынан үлэлээбитэ. Кэмпиринсийэ дьүүлүгэр 9 боппууос турбута. С.В.Васильев дакылаатын олус болҕомтолоохтук истибиттэрэ. Кини сана былаас соруктарын, ревкомнар хайдах үлэлээн-хамсаан иһиэхтээхтэрин, сири өлүү быһыытынан түнэтии халбаннаабат систиэмэтин олохтоонун тустарынан бэрт набыллык, ол гынан баран киһи иһиттэр-истэ олоруох курдук кэпсээн сыыйбыта. Кини дакылаатын култуура, үөрэхтээһин, холбоһуктааһын боппууостарынан түмүктээбитэ. Ити барыта олус сонун, истэргэ сана этэ. Бояров Алексей Федотович (1896-1942) кэмпиринсийэ бэрэссэдээтэлин солбуйааччынан үлэлээбитэ. Култуура уонна үөрэхтээһин, доруоһуу харыстабылын норуодунай комиссарынан уо.д.а. тэрийэр-салайар үлэлэргэ сылдыһыта. Уус Майаттан дэлэгээт. Санаа оскуолалары туттарыы, дьадаһылар бырааптарын туһунан тыл эпиптэ. Дакылаат үгүс санааны үөдүппүтэ.

Дэлэгээттэр утуу-субуу туран, этэн-тыынан барбыттара. Тыл эпиптэр ортолоругар бааллара: Чурапчыттан кэлин биллилээх суруйааччы буолбут Семен Иванович Яковлев - Эрилик Яковлев (1892-1942) Гражданскай сэрии кэнниттэн Дьоккуускайдааҕы типографияга наборщигынан, ГПУ боломуочунайынан, Амма оройуонун доруоһуу харыстабылын уонна норуот үөрэхтээһинин отделларыгар үлэлээбитэ. Сэриигэ контузияланан, хараба көрбөт буолан хаалбыта. Саха норуотугар бастаһынан "Маарыкчаан ыччаттара" романы суруйан хаалларбыта.

Николай Дмитриевич Кривошапкин Уот Субуруускай (1896-1950) 1921с. алтынныыга Чычымаха Жарникова үрүн этэрээтэ кирибитинэн сибээстээн, Губревком боломуочунайа С.М.Аржаков, губчека Гаврильевы кытта сүбэлэһэн, Чурапчыга 55 киһилээх бойобуой партизанскай дружина тэрийбитэ. 1924 с. сэтинныитигэр Петропавловскай эргин, Амма улууһугар Артемьев, Барашков, Заровняев, Г.Рахматулин-Боссоойко итиэннэ Охотскай туһаайытыгар Шараборин үрүн этэрээттэрэ күөрэйбиттэрин тохтотууга, Төхтүр, Никольскай, Тулагы Киллэм кыргыһыларыгар Чурапчы бойобуой партизанскай дружината кыттыбыта. 1930 с. тийэс үрүн баандаларын сойуоласпыттара. 1938 с. репрессияба хаайылла сылдыһыта. Саха сиригэр араас эпиптэттэх дуоһунастарга үлэлээбитэ. Николай Дмитриевич быйыл төрөөбүтэ 125 сылын туолар.

Ермолаев Спиридон Анисимович 1890 с.т. (1930-1931сс.). Моорук нэһилиэгэ. Главсуд бэрэссэдээтэ, 1937 с. Гражданскай отдел начаалынньыга, 1947с. Дьоккуускай куорат старшай нотариуһа.

Мэнэттэн Волревком бэрэссэдээтэлэ Спиридон Анисимович Ермолаев тыл эпиптэ диэн сурулла сылдыар.

Тааттаттан И.А.Антонов кыттыбыта.

Алексей Семенов - Дэхсилээхэп (1895-1943) Абабага төрөөбүт. Уон буолас кэмпиринсийэтигэр суруксуттаабыт. САСР үлэбэ наркомун миниистиринэн, Дьоккуускай куорат Сэбизин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит. 1938 с. репрессияланан "Энэ Хайа" лаабырыгар 1943 с. өлбүт. Икки "Хорсунун иһин", "Бойобуой үтүөлэрин иһин" мэтээллэрдээх. Кэмпиринсийэбэ тыл эпиптэ.

Иннокентий Поисеевич Михайлов - Харачаас (1868-1927) Амма Сулбаччытыгар төрөөбүтэ. "Бойобуой Кыһыл Знамя" уордьаннаах. Сэбиэскэй былааһы эбэрдэлээн, дьон ылынар гына уоттаах-төлөнөөх тыллары эпиптэ. Саалаба мустубут дьон кини этиитин дохсун ытыс тыаһынан көрсүбүттэрэ. Кини гражданскай сэрии ыар сылларыгар 15 кыргыһыга сылдыһыта. Тобус төгүл кыһыллары тоһууртан быһаабыта. Саха норуотугар номох буолбут чабылхай киһи.

Иван Иванович Константинов - Дэлэгээт Уйбаан (1889-1951) Сулбаччыга төрөөбүтэ. Бастын разведчик. 1931-1932сс. Амма райисполкомун бэрэссэдээтэлэ. Араас хаһаайыстыбаннай үлэлэргэ сылдыһыта. Аллайыахаба сберкасса сэбиэдиссэйинэн үлэли илорон, ыалдьан олохтон туораабыта. "Үлэбэ килбиэтин иһин мэтээллээх." Иван Иванович 10 улуус кэмпиринсийэтигэр бэрэссэдээтэли солбуйааччынан үлэлээбитэ. Бэйэтин көлүөнэ дьонугар сыгы-хотуу өркөн өйдөөх дьоннортон биридэстэрэ этэ. Мэнэттэн тыа хаһаайыстыбатын үлэ артыалларыттан Алексей Андреевич Пономарев (1902-1987) тыл эпиптэ: "Бастагы Колхостар олохторун, үлэлэрин, хамнастарын, кыһалбаларын, кулактар куорбаллыыр үлэлэрин тустарынан кэпсээбитим. Быыбардаан ыыппыт дьонун итэбэллэрин толорбутум. Дойдубутугар эргиллэн кэлээт, кэмпиринсийэ уураахтарын толорбутунан барбыппыт. Кулаактары

улары охсуһуу өссө күүһүрбүтэ,"-диэн ахтыбыт. "Кэмпиринсийэ үгүс утарсылардааба. Үөрэбэ суох сахаларга мунаахсыһы элбэбэ. Үгүс киһи хайа дизки буоларын өссө да ситэ-хото билбэт кэмнэрэ этэ. Онно эбии сэбиэскэй былааһы утарар күүстэр араас абытаассыйаны ыыталлара. Онон баайдары, кулаактары биридии ааттаан куластарын быһарга, политическай олоххо кытыннарбат буоларга уураах ылыммыттара. Кэмпиринсийэ төрдүс дуу, бэһис дуу күнүгэр телеграфист Егор Беляев В.И.Ленинтэн харда тэлэҕирээмэни аҕалбыта. Морзе лиэнтэтин тутпутуна кэлбит, онтукатын долгуйан илиитэ илибири-илибири аргыйы сыыйбыта. Константин Алексеевич Сокольников ыраас илиһи сулбу тардан ылан, тэлэҕирээмэ тылларын биир-биир ырылычы суруйан ылбыта. Дэлэгээттэр оннуларын булалларыгар мунньах бэрэссэдээтэлэ чуораан тыаһатан айдааны тохтоторго көрдөспүтэ. Уу чуумпуга Губбюро бэрэссэдээтэлэ С.В.Васильев тэлэҕирээмэ ис хоһоонун ааһан иһитиннэрбитэ. "Ураа!" хаһыты-хаһыты, олорор сирдэриттэн ойон турталаабыттара. Хардарыта эбэрдэлэһи буолбута. Үтүлүктэр, бэргэлэр кырыайа көппүттэрэ. Ол күн ревкомнар ат үрдүгэр олорон, чугас нэһилиэктергэ ыстаннарбыттара. Киэһэтин элбэх киһилээх миитиннэри тэрийбиттэрэ.

Этиллибэтэх тыл онно этиллибитэ, ылламматах ырыа онно ылламмыта", - диэн дэлэгээтинэн сылдыһыт гражданскай сэрии кыттылааба, байыаннай хамандыыр, салайааччы, бэлиитик Алексей Евсеевич Кралин (1893-1974) суруйан үйэтиппитэ.

Кэмпиринсийэ муус устар 17 күнүгэр түмүктэммитэ. Сана олобу тутууга анаммыт сүрдээх улахан суолталаах Мунньах буолбута. Үгүс мунаарылар чуолкайдаммыттара. Инники үлэбэ-хамнаска улахан соруктар турбуттара. Онон В.И.Ленин тэлэҕирээмэтин тутпун бу сүдү улахан таһымнаах кэмпиринсийэ Автономияба хардылааһыннар дириг суолталаммытын өйдөөх тустаахпыт. Дьэ, мантан сабаламмыта - Чурапчы кылааскабай охсуһуу үөһүгэр кириитэ, үгүс хаан тохтуулаах үрүн, кыһыл күүстэргэ араасан, ыар хапсыһылар оргуйар кииннэрэ буолбута. Дьоккуускайга Рьдзинскай этэрээтэ Сэбиэскэй былааһы олохтоон олорорунан, саха оччотообу үөрэхтээхтэрэ 1922 с. Чурапчыга Саха уобалаһын быстах(временнай) норуодунай управлениетин тэрийэн, ол тула Саха сиригэр 1500-кэбэ тийэс биир санаалаахтарын түмэн, повстанческай хамсааһыны тэрийбиттэрэ. Ити туһунан бэйэтэ туһунан кэпсээн. Сана былааһы утаран, Саха сиригэр үгүс улуустарын хабаан, хабаанан хапсыһылардаах сэриилэр турбуттара. Коробейников баандата кыайтаран барыытыгар, Дуганов каратель тутпун дьоннортон баалкынан кырбаан, кыһыллы кыдыйан өлөрүүлэрэ, оскуоланы, балыһыны уоттааһыннара Чурапчыбыт кылааскабай охсуһуу үөһүгэр олорбутун кэрэһилиллэр.

Онон Саха сиригэр Автономиятын 100 сылын бэлиэтээһини көрсө, үгүс дириг суолталаах үйэтиити үлэлэрин онорорго үлэлэһиэбин! Сэбиэскэй былаас бары кэрдиис сылларыгар Чурапчы дьонно көрсүбүт эрйидэрэ да үгүс, өрөгөйдөрө да элбэх. Ол барыта биһиги өбүгэлэрбит түөстэринэн тэлэн ааспыт олохторо буолар. Ону кэрэстиир, онно сүгүрүйэр уонна кэнчээри ыччаттарбытыгар кэпсиир, сырдатар хайааатар да наада.

Мария ГЕРАСИМОВА - СЭНЭЭРЭ, РСФСР култууратын үтүөлээх үлэһитэ, ССРС култууратын туйгуна.

--- ИЙРЭХ ТЫЛЫНАН ---

УМНУБАППЫТ, АХТАБЫТ, САНЫЫБЫТ...

Чурапчы улуунун Болтонотугар, сыланар зоотехнигынан, Чурапчытаабы «Племобъединение» начаалынньыгынан, «Чурапчы» сопхуос кылаабынай зоотехнигынан, ССКПЧурапчытаабы райкомун тыа хаһаайыстыбатын отделын ссбиздиссэинэн, оройуон агропромышленнай холбоһугун (РАПО) кылаабынай зоотехнигынан, Тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начаалынньыгынан, «Чурапчы» ТХПК дириэктэринэн, Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын министриэстибэтигэр референинэн үлэлээбит Спиридон Иванович Яковлев

быйыл төрөөбүтэ 70 сылын туолла.

Кини 1951 сыл кулун тутар 11 күнүгэр Чурапчы оройуонун Болтоно нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕата Иван Спиридонович Яковлев Аҕа дойду сэриитин кыттылааҕа, нэһилиэк Сэбизтин бэрэссэдээтэлигэр саҕалаан, улууска араас салайар дуоһунастарга үлэлээбитэ, ийэтэ Марфа Михайловна Яковлева (Матвеева) – дьиз хаһаайката.

Спиридон 1958 сыллаахха Сылан сэттэ кылаастаах оскулатыгар үөрэнэ кирибитэ, 1968 сыллаахха онно орто оскуоланы бүтэрбитэ. Оччотооҕу «Оскуола—Производство—ВУЗ» диэн ирдэбиллэнэн икки сыл тыа хаһаайыстыбатын производствотыгар

үлэлээбитэ. 1971 сыллаахха Саха Судаарыстыбаннай университетин тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар үөрэнэ кирибитэ. 1976 сыллаахха зоотехник идэлээх бүтэрбитэ.

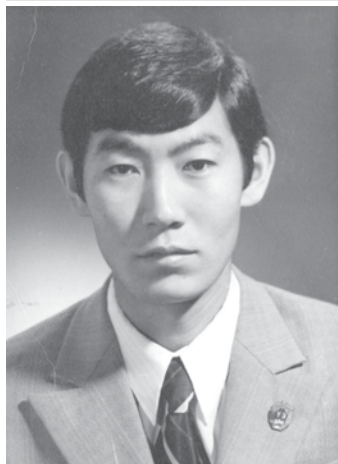
Устудьуоннуу сылдьан, 1974 сыллаахха Аграфена Сергеевнанын дьоллорун холбоон ыал буолбуттара. Кэргэнэ — врач-инфекционист. Үтүө суобастаах үлэтинэн «Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх бырааһа» буолбута. Улахан кыһа Саргылаана РФ пенсионнай пуондатын Саха сиринээҕи салаатын управлениетыгар буһаалтырдыыр, кэргэннээх, үс оҕолоох. Уола Иван «Туймаада-нефть» тэрилтэ отделын салайааччыта, кэргэннээх, биир оҕолоох. Кыра

кыһа Наталья—Саха норуодунай тыйаатырын артыыската, Далаана диэн аатынан биллэр эстрада биллиилээх ырыаһыта, кэргэннээх, үс оҕолоох.

Спиридон Иванович 47 сааһыгар ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыта. Кини бу кылгас олоһор үлэҕэ, успуорка, булка, кэрэ эйгэтигэр (ырыаҕа) биллэр-көстөр суолу-иһи хаалларбыта. Олоһун, үлэтин, киһи быһыытынан үтүө майгытын, кэрэ-сырдыкка тардыһытын туһунан бу күннэргэ «Умнубаппыт, ахтабыт, саныыбыт...» диэн кинигэ тахсыаҕа.

Хаһааппыт бүгүңнү нүөмэригэр Спиридон Иванович кыһа Наталья Кривошапкина—Далаана «Аҕам—холобур туттар киһим» диэн ахтытын таһаарабыт.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Минафям Спиридон Иванович Яковлев Чурапчы оройуонугар элбэх оҕолоох дьиз кэргэнгэ үһүс оҕонун күн сириҥ көрбүтэ. Ойор-тэбэр оҕо сааһа, оскуолаҕа үөрэммит дьоллоох кэмэ Сыланна ааспыта. Оскуола кэнниттэн, оччотооҕу кэм ирдэбиллэнэн, «Оскуола - производство - ВУЗ» чэрчитинэн Түөйэ учаастагар үлэлээбитэ. Олоһун

бүтэр уһугар диэри Түөйэтин өрүү саныыра, сааскы, күһүңнү булка барытыгар көтүппэккэ тахсара, дьонун-сэргэтин, айылбатын курдаттыы таптыыра, ахтара. Түөйэ аҕам эдэр сааһын биір саамай кэрэ-бэлиэ биһигэ буолбута.

Сопхуоска таһаарылаахтык үлэлээн, тыа хаһаайыстыбатыгар дьобурдаабын билэн, Саха Судаарыстыбаннай университетин тыа хаһаайыстыбатын факультетыгар үөрэнэ кирибитэ. Ол устудьуон кэмнэригэр олоһун аргыһын, мин ийэбин, эдэркээн, сырдык хааннаах Ленскэй кыһынын Аграфена Сергеевнаны таба көрөн, таптал кутаа уотугар умайан, дьаныһан, сырсан туран кэргэн ылбыта. Аҕам 1974 сыллаахха дойдутугар Чурапчыга дьиз кэргэнигэр бастакы маанылаах кийиити аҕалбыта. Ол сыл, бэс ыйыгар улахан уруу-малааһынын тэрийэн, сэргэ анһан Дьаакыбылалтар аҕа уустарын биір улахан салаатын төрүтүүлэр. Төрөппүттэриҥ ийэ, аҕа буолар үрдүк үөрүүлэрин, дьоллорун толору чороонунан, аҕа ууска бастакы сизинэн эдьийим Саргы төрөөбүтэ. Онтон биэс сылынан аҕатын туйабын хатарааччы, күүтүүлээх уол оҕо, убайым Баанһа күн сириҥ көрбүтэ. Эһиилигэр мин, мурун бүөтэ, аҕам сүрэҕин чопчута Натаака төрөөбүтүм.

Ахтылбанныах ааспыт кэм аанын сэгэтэн көрөр буоллааха, Чурапчытаабы олохпун кэрчигэ, мин оҕо сааһым, дьиз кэргэммит тулхадыйбат саамай дьоллоох кэмнэрэ этилэр. Билинээннэ диэри аҕабын ахтан, харахпын симтэппинэ, Чурапчытаабы дьизбит дыргыл сыта, аҕалаах ийэм эдэркээн мөссүөннэрэ, дьоллоох үөрэр-көтөр саналара, биіргэ төрөөбүттэриҥ мэниктиир, оонньуур сүпсүлгэннэрэ бу баарга дылылар...

Бэйэбин өйдүөхпүттэн, аҕам салайар үлэҕэ үлэлиир буолан, дьизбит өрүү элбэх ыалдьыттардаах буолара, оройуонун, нэһилигин дьоно-сэргэтэ аҕам тула тобуоруһа мустара, өрүү сүбэ-ама ыла кэлэрэ. Аҕам улахан аптарыыаттаах, дириҥ сахалыы, мындыр өйдөөх-санаалаах буолан, дьон, бэйэтэ да билбэтинэн, киниэхэ олус тардыһара. Кинилэр аҕам Спиридон Иванович бүппэт кизн куйаары тэлэһиэ көтөр кэпсээннэрин, мүчүрүгэннээх сырыыларыттан көрдөөх түгэннэрин умсугуйа, тыыммакка даҕаны иһиэ олонор истэллэрэ көрүүххэ үчүгэй да этэ. Айылбаттан дьону абылыыр дыкти эйгэлээбин ол сахтан бэлиэтии, сөбө-махтайа көрөр эһим, ол иһин да буолуо, мин өйбөр-санаабар аҕам сырдык сахалыы сайаҕас мөссүөнэ, эрчимнээх туттуута-хаптыыта, дорбоонноох сөн куолаһа хаартыска курдук эдэр-сэһэх сылдьара эрэ хатанан хаалбыта.

Ручейнай уулусса сүүрбэ биириттэн түөртээх-бистээх оҕону тохсунньу томороон тымныгыгар санныгар олордон, «Мичил» дьыссаакка сырааһ илдьэрэ. Ол кэм арааһа, оҕо сааһым бастакы ыраас өйдөбүлэ буолбут буолуохтаах. Онтон бастакы кылааска киірібэр, күһүңнү ардахтаах, суол суох кэмигэр аҕам барахсан Дьокуускай куораттан гладиолус курдук күндү сибэккини булан-талан, маанылаах оботугар аҕалбыта. Оо, мин онно хайдах курдук үөрбүпүн бу баардык өйдүүбүн. Ол чабылхай күннээх күн ручейнай уулусса чалбахтаах, бадараннаах суолунан дьэнкир салапаанна

АҒАМ – ХОЛОБУР ТУТТАР КИҢИМ

сууламмыт, тыыннаах гладиолус сибэкки дьөрбөтүн кизн тутта өрөтүп тутунан, улахан, мананбаанчыктаах, школьной формалаах, ол түгэнгэ анаан куораттан кэлбит ыраас халлаан күөҕэ дьүһүннээх түүһү үлэлээх, сабыс-сана көстүүмнэрин кэппит төрөппүттэрбин кытта хаамсан, бастакы кылааска киіріэрэ, оскуола боруогун атыллаабытым. Онно даҕаны көстөр – аҕам хас биірдии ылсыбыт дьыалатыгар сүүс бырыһыан бэринилээбэ, тугу барытын ымпыгар-чымпыгар тийэ толкуйдаан, барыта уурбут-туппун курдук чопчу силигин ситэрэрэ. Дьизтигэр-уотугар даҕаны аҕа баһылык быһыытынан бастын аҕа, таптыыр кэргэн, эрэллээх доҕор этэ. Дьизиттэн саҕалаан баанньыгын, гараһын, сарайын булуһугар тийэ барытын бэйэтин илиитинэн үйэлээхтик туппунта. Тыа дьонун сизиринэн, хас биірдии күммүт дьиз кэргэн күргүөм үлэтинэн ааһара. Дьиз ис-тас үлэтэ, саас, күһүн тиэргэн хомуйуута, сайынны от үлэтэ, кыстыкка бэлэмнэни, саһаан туруоруута, муус ылыыта бу барыта аҕабыт сатабыллаах салайыытынан ситэрэ-хоторо.

Чурапчы күөлүн кытылыгар Чапчааҕа тыа саҕатыгар туттубут Чурапчытаабы дьизбитигэр аҕам үлэлиир аата-аахсаана биллибэт элбэх докумуонун боочойортуспахостооҕо. Үлэлииростуолугар суоттуу олорорун өрүү ымсыыра көрөрүм. Биір үтүө сааскы сарсыарда, аҕам үлэтигэр барбыт кэмин болдьоһо, кинини үтүктэн суоттууругар кэтэр ачыкытын дьоһуннаахтык кэтэн, папкаларын хасыһан докумуон бөбөтүн кытары бодьуустаспыппын өйдүүбүн. Санаабар, аҕабар көмөлөһөн кини докумуоннарын сааһылаабыт саҕа сананан, үлэ бөбөтүн көрсүбүтүм. Ол кизнэ күүстээх кэпсэтии буолбута, бүтүн оройуон докумуонун ыһаммын, аҕам барахсанна үлэ суоҕар эбии үлэ эппитим. Онно кини мизэх күүскэ мөхлөккө эрэ, оройбун имэрийэ-имэрийэ: «Оҕом улааттаххына, арааһа суоту-учоту кытары үлэлиир киһи буоларын буолуо», - дьизбитэ. Ол да иһин буолуо, оскуолабын бүтэрэн баран аҕам суолунан тыа хаһаайыстыбатын академиятыгар үөрэнэ кирибитим.

Арыый да улаатар кэмнэрбэр, биір сайын аҕам Түөйэтин ахта санаат, тоҕо эрэ эмискэ ийэбититтэн кистээн, кыһыл «Иж» матасыкылыгар миігин олордоот, тыалы кытта тыал буолан, биірде алааска тийибиппитин өйдөөбөккө да хаалбыппыт, ол иһэн матасыкылы бирипиир тыаһын быһыһыгар тобус томтордоох Чурапчы хатыламмат кэрэ айылбатын аҕам күүстээх саннын кууһан олорон, дьэ, санардыы бэлиэтии көрбүтүм, түргэн, сыыдам айантан мэник татап баттахпын ыһан салгыһна көтүтэриттэн саһа сатаан, аҕам көхсүгэр ыҕа сыстыбытым, кини тэбэр сүрэҕин тэтимин санныгар иһиллээн, киниттэн көстүбэт күүс изиэ кууспутун эттиин-хааннын долгуйа билбитим. Онно эбит – айар күүс ырыа буолан мизэх аан маннайгытын уһуктубута, баарын биллэрбитэ. Ырыа, уопсайынан, биһиги дьиз кэргэнгэ наһаа чугас этэ. Аҕам наһаа үчүгэйдик, истинник хас бырааһыннык аайы чугас дьонун ортотугар дьизэртэ ыллыыр буолара, ыалдьыттар

кэллэхтэрин ахсын миігин кизн тутта соботохтуу хайаан да ыллатара. Улаатарым саҕана аҕабын кытары тэннэ биіргэ ыллыырбыт эмиз үксээбитэ. Тапталлаах Чурапчыбытыттан 1995 сыллаахха, аҕабытын үлэтигэр үрдэтэннэр, Дьокуускай куоракка көспүппүт. Олохпун сана кэрдийнэ саҕаламмыта, дьиз кэргэммитигэр туох улахан улариыыта буоларын ким да сэрэйн билбэтэ. Аҕабыт олохпун олоһун онорон, Сэргэлээххэ бэс мастар быыстарыгар улахан икки мэндизмэннээх, кырасыабай да кырасыабай даачаҕа көһөрбүтэ. Уон икки саастаах кыысчаанна дьоллоох даҕаны түгэн этэ – улахан куорат, сана оскуола, сана доҕоттор, сана олох. Аҕам бэйэтин киэлитинэн өссө күүстээх үлэҕэ умса түспүтэ, ийэбит быраас идэтинэн куораттаабы балыһаҕа үлэ булан инфекционниһынан киірибитэ. Биһиги, оҕолор, ким үлэһит, ким устудьуон, ким үөрэнээччи бэйэбит туспа олохпугар куорат оргуйар тэтимигэр тэннэ олорсон, күннээҕи түбүкпүт саҕаламмыта.

Бу сүпсүлгэннэ эмискэ киһи үөйбэтэх өттүттэн алдьархай ааннаан, дьизбит аанын тонсуйбакка да киірибитэ. Аҕабыт барахсан өрүттүбэт ыарыһыгар ылларбыта. Төһөлөөх элбэх бырааһы кэрийэн, араас куораттарынан эмтэнэн, утуйар ууну умнан, биір түгэнгэ чабылҕан чиргэл тиіти хайыта солоон алдьатарыныы, дьоллоох олохпун ыһыллыбыта. Аҕам төһө да киһи кыайан тылынан эппэт ыарахан ыарыһы бэйэтигэр икки сыл кэринэ уйа сырыттар, биірде даҕаны биллэрбэтэҕэ, хата бэйэбит санаабытын көтөҕөрө, ийэбит аймалыт, ытаабыт сүрэҕин уоскутара. Аҕам ыраах куоракка эмтэнэ барбытыгар, хайдах эрэ кини санаатын чэпчэтээри, ыарыһытын уҕарытаары, баҕар бэйэм да санаабын сайбаан ылаары, ырыаҕа бастакы хардыларбын онорбутум. Светлана уонна Егор Неустроевтар «Тулуйхан» устуудьуйаларыгар дьарыктанан саҕалаабытым уонна онно аҕабар анаан, биір дойдулаахпыт Анна Барашкова «Хоптолор» диэн ырыатын аан бастаан магнитнай кассетаҕа ыллаан уһулбуппун. Бу уһулбут ырыабытын аҕам эмтэнэн көтөн кэлбит күнүгэр балыһаҕа кэтэһэн, магнитоммутун туппунтутунан, палатаҕа киірэп, холбоон иһитиннэрбиппун...

Аҕам барахсан ыарыһытын саамай ыарахан кэмигэр сылдьара, сатаан санатар да кыаҕа суоҕа, арай кини долгуйбутун хараһын уутунан биллэрбитэ, онно мин аҕам инники олоһун салгыабым, онорботобун оноруобум, ситэрбэтэҕин ситэриэбим, аҕам аатын ааттатыабым, норуоллар туох эрэ суолталааҕы онорон, бэйэм суолбун хаалларыам диэн бэйэбэр тыл бэриммитим. Ол тылбын, аҕам кэриэһин толорон ырыаһыт буолбутум. Аҕам саамай ытыктыыр ырыаһытынан норуот тапталлаах ырыаһыта Раиса Яковлевна Захарова этэ, аҕам кыра сырыттаһына өрүү «Оҕом Рая курдук улахан ырыаһыт буолуо» диэн этэрэ. Ити тыллара мин инники олохпун өтө көрбүт курдуга. Кэлин үһүс айар кизнэбэр саамай улахан саалаҕа опера уонна балет Судаарыстыбаннай тыйаатырыгар саха норуодунай артыһын Раиса Захарованын аҕам сөбүлүүр ырыатын «Кубалары» толорбуппун.

Аҕам, төһө да мин уон түөртээхпэр тулаайах хаалларан олохтон туораатар, мизэх олоххо дьулууру, дьонно үтүө сыһыаны, айылҕаҕа тапталы инэрбитэ, амарах сүрэхтээх буоларга үөрэппитэ. Кини олус эдэр сааһыгар, түөрт уон алтатыгар олохтон күрэммитэ, ол эрэн сирдээҕи кэлэр биірде бэрлэлэр олоххо эр киһи ситиэхтээх суолун толору толорбута, таптал диэни бүтүннүү билбитэ – дьахтарга, оҕоҕо, үлэҕэ, доҕотторго, төрөөбүт дойдуга.

Мин сахалыы иитиһилээх дьиз кэргэнгэ төрөөбүппүнэн олус дьоллоохпун, Испирдиэн кыра кыһа буоларбынан кизн туттабын, дьиз кэргэним ыалдьытымсах, аламабай, сэмэй сирдээх майгытын кэлэр ыччаттарбар тириэрдим, уолаттарбар бэйэм иитилибит үгэстэрбин инэриэбим.

Наталья КРИВОШАПКИНА-ДАЛААНА.

--- ГОРОСКОП ---

ОВЕН
Понедельник приведёт Овнов к физическим травмам, ненужным разговорам и крайне неосторожным обещаниям. При должном подходе, даже препятствия окажутся полезными. Пятница - самый сложный день недели, не стоит предпринимать ничего нового. Избегайте ненужных и неприятных контактов.

ТЕЛЕЦ
Получив приглашение на премьерный показ, Тельцам не рекомендуется раздумывать, соглашайтесь. В течении недели постоянно находитесь в движении, только тогда сможете не упустить всё самое интересное. Не забудьте поделиться удачей, сохранить и приумножить то, чем уже обладаете.

БЛИЗНЕЦЫ
Отказывайтесь от любой авантюры. Ничего хорошего эта деятельность вам не сулит. Близнецам не рекомендуется забывать, что в середине недели их будут принимать как чужого, есть вероятность небольшой и неорганизованной конфронтации, но справиться с которой не составит труда.

РАК
На этой неделе в решении профессиональных и финансовых вопросов большую роль будет играть творческая активность Рака. Окончание недели будет удачным для того, чтобы начать контролировать свои доходы и расходы, анализировать свои траты, и заниматься оптимизацией личного бюджета.

ЛЕВ
В течение недели Львам рекомендуется делать меньше покупок, налаживать более тёплые и доверительные отношения с коллегами. Денежных поступлений не предвидится, но снова возможны непредвиденные траты в среду. А в пятницу всё же возможно улучшение финансового положения.

ДЕВА
Возможно, дети будут вызывать повышенное беспокойство, а в вашем кругу людей могут проявиться трения и борьба за первенство. В середине недели некоторым из Дев рекомендуется избегать спонтанных решений и смены планов, которые

заранее были с кем-то оговорены.
ВЕСЫ
В начале этой недели некоторые из Весов решат, что дело уже сделано, и можно почивать на лаврах, но вас ждёт разочарование - это лишь одна из многих ступеней, на которые предстоит взобраться, если вы желаете дойти до цели.

СКОРПИОН
Во вторник нежелательно связываться с какими-либо сомнительными проектами, а тем более рисковать репутацией. Амбиции Скорпионов могут привести к трениям с коллегами. Забудьте о том, что лучший метод защиты - нападение, на данном этапе от неприятностей вас уберёжёт осторожность.

СТРЕЛЕЦ
Помимо работы и карьерного роста ваше внимание может быть приковано к взаимоотношениям с людьми, от которых вы зависите в финансовом плане. Потенциал жизненных сил Стрельца очень высок. В районе выходных вы сможете хорошо отдохнуть с семьёй, а заодно решить все проблемы.

КОЗЕРОГ
Многие давно забытые знакомые будут искать встречи с вами, а недавние противники попытаются влиться в ваш близкий круг общения. Однако если именно против Козерога нет прямых агрессивных действий, то противодействовать этому процессу не рекомендуется.

ВОДОЛЕЙ
В той или иной степени основа ваших отношений, будь то любовь, финансы или взаимное доверие, может пройти серьёзную проверку на прочность. В конце недели некоторым из Водолеев рекомендуется со всей решимостью избавиться от лишнего хлама, и порадовать себя какой-нибудь новинкой.

РЫБЫ
Возможно возникновение ненужных вам в течении этой недели правовых и юридических вопросов. Середина недели не самый подходящий период для обращения за займом - вернуть его будет не так-то просто. Неожиданный заработок поможет приобрести Рыбам давно необходимую и важную вещь.

--- КӨР-СЭРГЭЭ ---

НВК SAHA

«Саха» НКИХ ханаалын
кулун тутар 15-21 күнүнээби бырагыраамата

НВК SAHA

Кулун тутар 15 күнэ Бэнидиэнньик 06:00 - Новый день 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Новый день 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 10:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Бай 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Хранители времени 12+ 12:45 - Бастын клип 12+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - «Саха Сирэ-Якутия» инф. программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 12+ 15:00 - Интеллектуальная игра 12+ 16:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 16:15 - Интеллектуальная игра 12+ 16:30 - Чол буолуох! 12+ 17:30 - Геван 12+ 18:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 18:15 - Сулууннээх таптал 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 21:00 - «Саха» НКИХ Кубога 12+ 22:00 - Сээн сирэ 12+ 22:45 - Бастын клип 12+ 23:00 - Бу Дьокуускай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Талбан 12+ Кулун тутар 16 күнэ оптуорунньук	06:00 - Новый день 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Новый день 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 10:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Сээн сирэ 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Асчылтар 6+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 12+ 15:00 - Ункуулээ 12+ 16:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 16:15 - Ункуулээ 12+ 17:15 - Поет Арктика 12+ 17:30 - Геван 12+ 18:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 18:15 - Сулууннээх таптал 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 21:00 - «Саха» НКИХ Кубога 12+ 22:00 - Аал-луук мас 12+ 22:45 - Бастын клип 12+ 23:00 - Бу Дьокуускай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Талбан 12+ Кулун тутар 17 күнэ сэрэдэ 06:00 - Новый день 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Новый день 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+	10:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Аал-луук мас 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Саха итэ5элэ 12+ 12:45 - Бастын клип 12+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 15:00 - Горожане 12+ 16:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 16:15 - Куорчэх-шоу 12+ 17:00 - Репортаж 12+ 17:15 - Поет Арктика 12+ 17:30 - Геван 12+ 18:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 18:15 - Сулууннээх таптал 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 21:00 - «Саха» НКИХ Кубога 12+ 22:00 - Кун Дьобогой 12+ 22:45 - Бастын клип 12+ 23:00 - Бу Дьокуускай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Талбан 12+ Кулун тутар 18 күнэ чэппиэр 06:00 - Новый день 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Новый день 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 10:00 - «Саха сирэ» информационная биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+	11:15 - Полярная звезда 6+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Асчылтар 6+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 12+ 15:00 - Золотой фонд 12+ 16:00 - «Саха сирэ» информационной биэрии 12+ 16:15 - Уутээн кэпсээнэ 12+ 16:45 - Клевая рыбалка 12+ 17:15 - Поет Арктика 12+ 17:30 - Геван 12+ 18:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 18:15 - Сулууннээх таптал 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 21:00 - «Саха» НКИХ Кубога 12+ 22:00 - Сээн сирэ 12+ 22:45 - Бастын клип 12+ 23:00 - Бу Дьокуускай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Талбан 12+ Кулун тутар 19 күнэ бээтинсэ 06:00 - Новый день 12+ 07:00 - Утро Якутии 12+ 08:00 - Новый день 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+	11:15 - Сээн сирэ 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Тымныны кыйбыттар 12+ 12:45 - Бастын клип 12+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 12+ 15:00 - Кэрэ кэпсээн 12+ 16:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 16:15 - Кэрэ кэпсээн 12+ 16:30 - Геван 12+ 17:00 - Дойдум дьоно 12+ 17:15 - Поет Арктика 12+ 17:30 - Геван 12+ 18:00 - «Саха сирэ» инф. биэрии 12+ 18:15 - Айуу-чэ! 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Интеллектуальная игра 12+ 20:30 - «Саха Сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 21:00 - Куорчэх-шоу 12+ 21:45 - Бай 12+ 22:30 - Кэнсиэр 12+ 23:00 - Бу Дьокуускай 6+ 23:30 - Итоги дня 12+ 00:00 - Интеллектуальная игра 12+ Кулун тутар 20 күнэ субута 06:00 - Бу Дьокуускай 6+ 07:00 - Новый день 12+ 09:00 - Истин илдьит 6+ 09:45 - Кэрэ кэпсээн 12+ 11:00 - Чол буолуох! 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Эр Бэрдэ 12+ 12:45 - Асчылтар 6+	13:30 - Саха сирэ. Кунтэн кун 12+ 14:30 - «Саха» НКИХ Кубога 12+ 17:30 - Комус тугэн 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Ункуулээ! 12+ 21:00 - Саха сирэ. Кунтэн кун 12+ 22:00 - Кэнсиэр 12+ 00:05 - Кэрэ кэпсээн 12+ Кулун тутар 21 күнэ баскыйыанньа 06:00 - Бу Дьокуускай 6+ 07:30 - Асчылтар 6+ 08:15 - Парламентский вестник 12+ 08:30 - Саха итэ5элэ 12+ 09:00 - Истин илдьит 6+ 09:45 - Будем вместе 12+ 10:00 - Полярная звезда 6+ 10:45 - Детское время 6+ 11:00 - Саха сатаабата суох 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Тымныны кыйбыттар 12+ 12:45 - Асчылтар 6+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 14:30 - Геван 12+ 15:15 - Горожане 12+ 16:15 - «Саха» НКИХ Кубога 12+ 17:30 - Моя Якутия 12+ 18:00 - «Якутия» инф. биэрии 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Дьобун сааыгар диэри дьон туугар... 6+ 20:00 - Уутээн кэпсээнэ 12+ 20:30 - Фонд будущих поколений 12+ 21:00 - Якутия. День за днем 12+ 22:00 - Клевая рыбалка 22:30 - Кэнсиэр 12+ 00:00 - Горожане 12+
--	--	--	--	--	---

Муниципальное образование «Чурапчинский улус (район)»
Республики Саха (Якутия)

РАСПОРЯЖЕНИЕ

с.Чурапча от «09» марта 2021 г. № 257

Об организации общественных обсуждений по Проекту лимитов и квот добычи копытных животных, буроого медведя, соболя и рыси на территории Республики Саха (Якутия) на сезон 2021-2022 года

На основании Федерального закона от 06.10.2003 N 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», Федерального закона от 10.01.2002 N 7-ФЗ «Об охране окружающей среды», и письма Чурапчинской инспекции государственного экологического надзора Министерства экологии, природопользования и лесного хозяйства Республики Саха (Якутия) от 09.02.2021 г. исх. № 28 распоряжаюсь:

1. Провести общественные обсуждения проекта лимитов и квот добычи копытных животных, буроого медведя, соболя и рыси по Чурапчинскому улусу (району) Республики Саха (Якутия) на сезон охоты 2021-2022 годов.

2. Создать комиссию по проведению общественных обсуждений проекта лимитов и квот добычи копытных животных, буроого медведя, соболя и рыси по Чурапчинскому улусу (району) Республики Саха (Якутия) на сезон охоты 2021-2022 годов, согласно приложению №1 настоящего распоряжения.

3. Определить дату, время и место проведения общественных обсуждений: 15 апреля 2021 года, в 14 часов 00 минут, актов зал здания администрации МО «Чурапчинский улус (район)», по адресу: Чурапчинский улус, с. Чурапча, ул. Ленина д.41.

4. Установить ответственным за проведение общественных обсуждений Чурапчинскую инспекцию ГЭН Министерства экологии, природопользования и лесного хозяйства Республики Саха (Якутия) (Догордуров М.П.).

5. Начальнику управления делопроизводства, контроля исполнения и кадров (Макарова Л.А.) опубликовать настоящее распоряжение на официальном сайте администрации.

6. Настоящее распоряжение вступает в силу со дня подписания.

7. Контроль над исполнением настоящего распоряжения оставляю за собой.

А.А. Ноговицын, первый заместитель главы МО.

БИЛГЭРИИ/ ОБЪЯВЛЕНИЕ

Алексей Алексеевич Алексеев аатыгар 28.06.1997с. бэриллбит Төһүлүтээби 14 №-дээх ОПТУ-ны бүтэрбитин туһунуур Б 236609 №-дээх диплом сүппүтүнэн, дьинэ суобунан аабыллар.

--- ИНФОГРАФИКА ---

БЕЗОПАСНОЕ ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ГОЛОЛЕДЕ

Выходите пораньше, чтобы перемещаться, не торопясь.

Если вы передвигаетесь с помощью трости, наденьте на нее резиновый колпачок или возьмите лыжную палку с хорошо заточенным металлическим наконечником.

В гололед надевайте обувь на низком каблуке с рельефной подошвой из пористого материала.

Не занимайте руки хрупкой или тяжелой ношей и не держите руки в карманах.

По возможности не проходите вблизи зданий и деревьев, чтобы избежать падающей сосульки или обледенелой ветки.

Соблюдайте особую осторожность при переходе дороги.

Внимательно смотрите себе под ноги, старайтесь обходить опасные места (замерзшие лужи, склоны, лестницы и т.п.).

Если скользкое место невозможно обойти, то передвигайтесь по нему небольшими шагами, слегка согнутых ног, наступайте на всю подошву.

Если вы поскользнулись, старайтесь присесть, сгруппироваться, приземлиться на бок и перекатиться.

Не торопитесь подняться, убедитесь, что нет травм, попросите прохожих помочь вам.

Если никого рядом нет, повернитесь на живот, встаньте на четвереньки и только потом выпрямляйтесь, стараясь придерживать за какую-нибудь опору.

Если появилась резкая боль, не двигайтесь и не позволяйте никому передвигать вас, вызовите скорую помощь.

Источник: Министерство по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь.

© Инфографика БЕЛАТА

Чурапчы нэһилиэгин баһылыга В.Д. Сивцевтэн биир ыйытыы

Убаастабыллаах Владимир Дмитриевич!
Ыйытыым судургу.

- Электроуот арахсан хааллабына, Саха араадыһата уонна тэлэбиидэнньэтэ тоҕо барарый?

Бары билэргит курдук, соторутаабыта Бэстээх подстанциятыгар саахал тахсан, уоту уочаратынан олохтоох ДАЭС-тан биэрэ сылдьыбыттара. Ол аайы "Саха" араадыһа уонна "Саха" НКИХ тэлэбиидэнньэтэ арахсан хаалан моһуоктаата. Мин Ырыа Тумуска олоробун. Уот баран 2-3 сарсыарда араадыһам кэлбэтэ. Биридэ күнүс 2 чаастан Дьокуускай Мэрин э.т., биһиги Диринмититтэн төрүттээх Е. Григорьев биир чаас устата барар тэлэбиидэнньэнэн-араадыһанан быһа эппирин истээри, оностон-оностон баран мэлийэн кыһыйдым аҕай.

Онтон былырын балабан-алтынны ыйдарга ЛЭП лиинийэтин өрөмүөннүүлэригэр эмиз сотору-сотору баран эрйдээбитэ. Миигин эрэ буолбатаҕа эрэбил. Сэлиэнньэ, улуус дьоно бары даҕаны моһуогурдулар ини. Бу 21-с үйэбэ уот бардабын аайы араадыһа, "Саха" НКИХ ханаала арахсан хаалара, дьэ, сүрэ бэрт. Ама, биир уот биэрэр мотуор көстүбэт дуо? Эбэтэр туох биричиинэлээбүй?

Владимир Дмитриевич! Бу тэрилтэлэр эйигинэн быһа салаллыбаттарын өйдүүбүн эрэри, эн, нэһилиэк баһылыгыны быһытынан бу кыһалҕага ороһон, тугун-ханныгын, тоҕо арахсарын быһааран, бу олохтоох хаһыат нөнүө хоруйун биэрэргэр көрдөһөбүн.

Уйбаан ПОНОМАРЕВ.

--- БИЭРЭПИС -- 2021 ---

Аччыгый биисинэс биэрэпиһэ ыытыллыа

2021 сыл бастагы кыбаарталыгар Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр аччыгый уонна орто биисинэс субъектарын үлэлэрин биир кэлим федеральнай статистическай кэтээн көрүү – Аччыгый биисинэс экономической биэрэпиһэ ыытыллыа. Дьинэ таһыгар баар миннигэс бурдук астаах маҕаһыын, уопуттаах үлэһиттэрдээх массыына өрөмүөннүүр мастарыскай, куораты үчүгэйдик билэр такси суоппара – бу барыта аччыгый биисинэс.

Күн бүгүн биһиги дойдубутугар үлэлиити туһунан тэрилтэлэр 75 %-нара – аччыгый биисинэс бэрэстэбиитэллэрэ. Кинилэр кэтэх өгөнү онорууга оруоллара олус улахан, дойдунан 15 мөлүйүөн киһини үлээн хааччыйан олороллор.

Судаарыстыба туһааннаах өйөбүлү оноруугар бу тэрилтэлэр хайдах үлэлииллэрин, туох кыһалҕалаахтарын билиэн наада. Манньк биэрэпис 5 сылга биридэ оноруллар ону тэнэ аччыгый уонна орто биисинэс бэрэстэбиитэллэрин экономической туруктарын сиһилии быһаарарга кыах биэрэр.

Арасыыһа Федерациятын сокуону оноруугар сөп түбэһиннэрэн биэрэпискэ кыттыгы булгуччулаах. Эрдэ ыытыллыбыт кэтээн көрүү түмүктэрин электроннай көрүнүн Саха(Якутия)стат официальной порталыгар көрүөххэ сөп.

Биэрэпискэ ким кыттарый?

Кэтээн көрүүгэ Аччыгый уонна орто биисинэс субъектарын биир кэлим реестригэр (нууч. ЕРМСР) киирэр юридическай сирэйдэр, бааһынай (фермерскэй) хаһаайыстыбалары хабаан туран, бары урбаанныттар кытталлар.

Биэрэпискэ хайдах кыттыахха сөбүй?

2021 сыл муус устар 1 күнүгэр диэри анал форма электроннай көрүнүн толоруохха наада. Маны Госуслуги портал, Росстат отчуоту хомуйар Web тиһигин эбэтэр докумуон электроннай көрүнүн хомуйуу оператордарын нөнүө оноруохха сөп. Өскөтүн докумуон электроннай көрүнүн туттар кыах суох буоллабына, Саха(Якутия)стат саайтыттан анал форманы хачайдаан, толорон баран, судаарыстыбаннай статистика отделларыгар туттарыахха эбэтэр sakha.msp@gks.ru аадырыска ытыахха сөп.

Бу куттала суох дуо?
Росстат хомуллубут информация кистэлэн буоларын мэктиэлиир. Кирибит сибидиэнньэ барыта түмүллэн эрэ баран туһаныллыа. Киһи эбэтэр тэрилтэ туһунан тус дааннай ханна да тахсыбат.

Ыйытыы үөскээтэбинэ, хантан билсиэххэ сөбүй?
Туох эмэ ыйытыы үөскээтэбинэ, 8(4112)42-47-77 нүөмэргэ (Саха(Якутия)стат) эрийэн билсин эбэтэр электроннай почтаба суруйун sakha.msp@gks.ru.

Саргылаана МАКАРОВА, улуустаабы статистика отделын кылаабынай исписэлиһэ.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПЕРЕПИСЬ МАЛОГО БИЗНЕСА

МАЛЫЙ БИЗНЕС БОЛЬШОЙ СТРАНЫ

КТО УЧАСТВУЕТ?

МАЛЫЕ И МИКРОПРЕДПРИЯТИЯ

По форме №МПП-сп

ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛИ И ГЛАВЫ КФХ

По форме №1-предприниматель

ДО 1 АПРЕЛЯ 2021 ГОДА

ЗАПОЛНИТЕ ФОРМУ:

ЭЛЕКТРОННО

- ✓ ПОРТАЛ ГОСУСЛУГ gosuslugi.ru
- ✓ WEB-СБОР РОССТАТА websbor.gks.ru/online/
- ✓ СПЕЦОПЕРАТОРЫ СВЯЗИ

БУМАЖНО

- ✓ Предоставить в отделы государственной статистики, либо отправить по почте: sakha.msp@gks.ru

ПОЛЕЗНАЯ ИНФОРМАЦИЯ

ФОРМЫ И УКАЗАНИЯ ПО ЗАПОЛНЕНИЮ sakha.gks.ru/small_business

ВОПРОСЫ ПО СДАЧЕ И ЗАПОЛНЕНИЮ ФОРМ тел.: 8 (4112) 40-44-10 тел.: 8 (4112) 42-47-77

КОНТАКТЫ ОТДЕЛОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СТАТИСТИКИ В РАЙОНАХ sakha.gks.ru/departments

К КАКОЙ КАТЕГОРИИ СУБЪЕКТОВ ВЫ ОТНОСИТЕСЬ? rmsp.nalog.ru

Отказ от участия влечет взыскание штрафа на должностных лиц в размере от 10 до 20 тысяч рублей; на юридических лиц – от 20 до 70 тысяч рублей в соответствии с п.1 ст.13.19 Кодекса об административных правонарушениях Российской Федерации.

Ген. дирижээр - Н.М. СТРУЧКОВА.
Кылаабынай эрдээктэр - Л.В. ГОРОХОВА.
Кылаабынай эрдээктэри солбуйааччы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Эппиэттир скийрээр, сурук отдела - А.Н. ЗАХАРОВА.
Тыа хаһаайыстыбата, экэниэмикэ отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Кэрэспэдиэлэнэр - С.А. ЖЕНДРИНСКИЙ, М.В. ПЕТРОВА.
Таннааччы - Л.К. ПОПОВА.
Бэчээттээчи - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэрилиннэ: 16 ч 00 м. "Сахабэчээт" автономнай тэрилтэтин "Сана олох" хаһыат эрдээксийэтигэр 11.03.2021 с. офсетка бэчээттэннэ. Типография аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: ПИ964. Хаһыат нэдиэллээҕи икитэ: оптуурунуука уонна бэтиинсэбэ тахсар.

Тэрийэн таһаарааччылар: СӨ Бырабытыалыстыбата, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабэчээт" Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэтин "Сана олох" хаһыат эрдээксийэтэ. 677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 каб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabecheat@mail.ru. Российскай Федерация Роскомнадзор СӨ салалтатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ - ПИ №ТУ14-00559.

Эрдээксийэ аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Телөпүүннэрбит: эрдээктэр - 41-332, отделлар - 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, instagram: @sanaoloh

Бэчээккэ сакаас: № 17 (11770)

Кээмийэ: 2 бэч. лист

Ахсаана 1200. Хаһыат сыаната: 15

Ааптар сурууар этилэр санаа редакция позициялар мэдэи сөп түбэһэр буолбатах. Суруука ыйыллар чаччылар кырдьыктаахтарыгар эппитингэи ааптар тус бэчээт сүгэр.